

ERDÉLYI GÉZA

ENSZ Békefenntartó Erő Cipruson (United Nations Peacekeeping Force in Cyprus – UNFICYP Ciprus) 1964–, 2024¹

Az UNFICYP az egyik legrégebb óta működő ENSZ békefenntartó misszió, amelyet 1964-ben hoztak létre. A Ciprus-probléma politikai rendezésének hiánya miatt mandátumát azóta is folyamatosan évente meghosszabbítják.

Az ENSZ Biztonsági Tanács 186. számú (1964) határozatának értelmében a misszió mandátuma:

- a harcok kiújulásának megakadályozása,
- a közrend és közbiztonság visszaállítása és fenntartása,
- a normális életfeltételekhez való visszatérés elősegítése.

Ciprus 1878-tól brit protektorátus, majd 1914-től a brit hadsereg által megszállt terület, ezt követően 1925 és 1960 között pedig brit gyarmati terület volt. Az 1960-ban Nagy-Britannia, Görögország és Törökország között lezajlott tárgyalásokat követően végül elnyerte függetlenségét, de a görög ciprusi többség és a török ciprusi kisebbség közötti folyamatos etnikai zavargások továbbra is megmaradtak, mivel a görögök a független Görögországhoz szerettek volna csatlakozni, ellentétben a törökökkel, akik inkább a sziget lakosságárányos felosztását szorgalmazták. A Cipruson állomásozó brit katonai erők parancsnoka, Peter Young vezérőrnagy volt az, aki a probléma rendezését és a harcok megakadályozásának módját a két fő közösség elkülönítésében látva 1963 decemberében a térképen egy zöld filctollal kijelölte a két közösséget elválasztó demilitarizált zónát, amely

¹ Ez a dátum az adott misszió kezdetét jelenti, a második szám pedig azt az időszakaszt, amelyről a tanulmány szól.

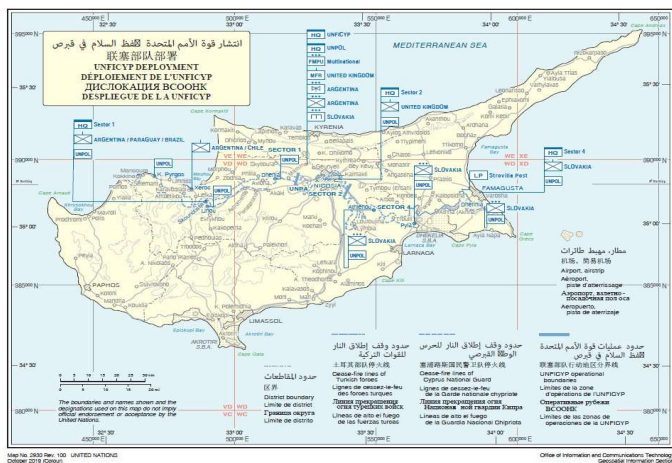
zöld vonalként (Green Line) vált ismertté. Ezt követően 1964-ben az ENSZ Biztonsági Tanács 186. sz. határozatában létrehozta az UNFICYP-missziót, majd békefenntartókat vezényelt a területre.

A kezdeti években úgy tűnt, hogy a misszió stabilizálni tudja a szigeten a helyzetet, viszont 1974-ben kénytelen volt megnövelni létszámát és kiterjeszteni feladatkörét, mivel egy, a görög ciprusi nacionalisták általi puccsot követően Törökország katonai megszállást – amelyet Atilla-hadművetnek nevezett – hajtott végre a sziget északi, addigra leginkább törökök által lakott területén. Törökország Ciprus északi részét a nemzetközi közösség tiltakozását figyelmen kívül hagyva azóta is irányítása alatt tartja.

Az ütközőzóna (vagy pufferzóna) a szigetet nyugat-keleti irányban szeli át, mintegy 180 km hosszan, az északi és déli tűzszüneti vonalak között. Az ütközőzónától északra található területen Törökország 1983-ban egyoldalúan kikiáltotta az „Észak-Ciprusi Török Köztársaságnak” nevezett bábállamot, amelyet az ENSZ határozatban elutasított.

Az UNFICYP egyik különlegessége, hogy az első olyan ENSZ-misszió, amelynek a katonáin túl már a kezdetek óta önálló rendőri komponense (United Nations Police – UNPOL) is van. Az UNPOL jelenleg is az ütközőzóna rendőri szervezete, beleértve a sziget délkeleti részén – az ütközőzóna területén található – egyedülálló módon bikommunálisként fennmaradt falut, Pylát. A Ciprusi Köztársaság 2004 óta tagja az Európai Uniónak. Bár az ütközőzóna továbbra is de facto kettéosztja az országot, mégsem számít az EU külső határának, sőt, igazából határnak sem. A török ciprusi lakosok, még akkor is, ha az északi területen élnek, a Ciprusi Köztársaság állampolgárai, viszont a török telepések – akik 1974-et követően érkeztek a szigetre – és leszármazottjaik viszont nem. Az elmúlt években további problémát vetett fel a gyakorlatban igenis valós kettéosztottság kapcsán, hogy az ENSZ-ütközőzóna porózus jellege miatt azok az illegális bevándorlók, akik Törökországból tömegével érkeznek a sziget északi részére, ellenőrzés nélkül átjuthatnak a Ciprusi Köztársaság, így az Európai Unió területére.

A sziget különleges helyzetéhez még egy további adalék, hogy területén található két brit katonai támaszpont is – Akrotiri és Dhekelia – mintegy 21 350 brit katonával. Ezek a területek az 1960-ban aláírt megállapodás részeként továbbra is Nagy-Britanniához tartoznak.

1. számú kép
Az UNFICYP-misszió műveleti térképe²

² Forrás: <https://unficyc.unmissions.org/map-unficyc-deployment>

Erdélyi Géza: ENSZ Békfenntartó Erő Cipruson (United Nations Peacekeeping Force in Cyprus – UNFICYP Ciprus) 1964, – 2024

2. számú kép

A 2024. évi magyar rendészeti kontingens, akkor 3 fővel:
Gergely Ádám r. törzsőrmester., Erdélyi Géza r. százados és
Király Fruzsina r. törzsőrmester

3. számú kép

Az UNPOL kontingensében 2024-ben: Dr. Kovács Alexandra r. alezredes a 4. szektorban, szektorparancsnok-helyettes – összekötő

Az UNFICYP-misszió három műveleti területre oszlik. Az argentin kontingens által felügyelt 1. szektor központja a Skouriotissa település melletti San Martin Camp, a brit kontingens által felügyelt 2. szektor központja Nicosiában, az egykor patinás szálloda területén, a Ledra Palace Hotelben található, és a 4-es szektor – amelyet a szlovák kontingens felügyel – központja, a Camp General Stefanik Famagusta városában található. A 3-as

szektor megszűnt, amikor 1993-ban a kanadai kontingens kivonult, és feladataikat a 2-es és a 4-es szektorok vették át.

Magyarország 1993 óta vesz részt az UNFICYP-misszióban, 1995-től önálló kontingenssel, viszont 2018. augusztus 31-én 54 főt kivontak a műveleti területről. Azóta a 4-es szektor katonai állományát kizárólag a szlovák kontingens adja. A 2019-es évben – az augusztustól átvett katonai rendész parancsnokhelyettesi beosztással együtt – 12 fő volt a magyarok létszáma az UNFICYP-nél, amely 2020 augusztusában 1 fővel csökkent, mivel az ügyeletes tiszti beosztást Oroszország kapta meg. Jelenleg a katonai komponensben Magyarországról 11 fő teljesít szolgálatot: 6 fő törzstiszt (beleértve az egyébként a rendőrség állományába tartozó katonai rendész parancsnokhelyettest), valamint 5 fő katonai rendész (akik közül ketten szintén a rendőrség állományában szolgálnak), mindannyian a misszió nicosiai központjában. A rendőri komponensben 2023-ban két fő képviselte a rendőrséget, mely létszám 2024 évre egy főre csökkent, így a katonai komponensben és az UNPOL-ban szolgáló egy rendőr alkotta magyar rendőri kontingens jelenleg összesen 4 fő. A kontingensparancsnok 2025 januárjában a katonai rendész parancsnokhelyettes, Erdélyi Géza r. százados volt.

Magyar rendőrök 2016 márciusa óta vannak jelen a ciprusi misszióban, akkor két fő került katonai rendész járőr beosztásba. Ez a két hely azóta is folyamatosan a rendőrség állományából van feltöltve. További három fő katonai rendészt a Magyar Honvédség vezényel az egységhez. A katonai rendész egység feladata a misszióban többek között az öltözködési, alaki szabályok betartásának ellenőrzése, folyamatos járőrszolgálat biztosítása, a közlekedési balesetek helyszínein, valamint bűnügyi helyszíneken a szükséges intézkedések foganatosítása, nyomozati és bűnmegelőzési tevékenységek, valamint biztosítási feladatok.

Az UNPOL-ban Magyarország 2023 óta képviselteti magát. A misszió mandátumából eredően az UNPOL megbízatásának célja *„a harcok megismétlődésének megelőzése, és szükség esetén a közrend fenntartásához és helyreállításához, valamint a normális körülményekhez való visszatéréshez*

való hozzájárulás”. A megbízatások teljesítésében betöltött szerepe miatt az UNPOL többdimenziós stratégiát alkalmaz. Figyelemmel kíséri és szabályozza a civil tevékenységeket, és segít a bizalom kiépítésében a két közösség között azáltal, hogy elősegíti és támogatja a köztük lévő interakciót.

Az UNPOL-komponenst az UNFICYP rendőrségi főtanácsadója vezeti, és tizenhét ország 69 rendőréből és egy polgári kisegítő személyből áll. Az UNPOL-tisztek az Egyesült Nemzetek Védett Területén található UNFICYP főhadiszállásán és a szigeten, hét helyen tartózkodnak, az ütközőzónában vagy annak közelében. A megbízásnak megfelelően az UNPOL nem rendelkezik végrehajtói hatáskörrel. A rendőri szerep betöltéséhez a CYPOL (ciprusi rendőrség) és a TCP (ciprusi török rendőrség) együttműködésére kell támaszkodnia. Az UNPOL segíti az ENSZ-főtitkár jó szolgálatait az átfogó békemegállapodás elérését célzó intézkedések végrehajtásában a 2008-ban létrehozott Bűnügyi és Bűnügyi Technikai Bizottság munkájának segítése révén, hogy elindítsa és elősegítse a helyi bűnüldöző szervek közötti együttműködést.

Az UNPOL feladatai a következők:

- A pufferzóna közrendjének támogatása, fenntartása.
- A pufferzónában tartott bemutatók támogatása és figyelemmel kísérése.
- A pufferzónában lévő két közösség közötti viták megoldásának támogatása.
- A polgári személyek bejutásának támogatása és a polgári tevékenységek szabályozása a pufferzónában.
- Kérésre mindkét oldal rendőri szolgálatainak segítése az ENSZ-en kívüli személyek által elkövetett bűncselekmények kivizsgálásában.
- Segítségnyújtás mechanizmusok létrehozásában és szükség esetén a meglévő kezdeményezések megerősítésében a büntetőügyekben tett közös erőfeszítések fokozása érdekében. Magyarország jelenleg

egy rendőrtiszttel van jelen az UNPOL kötelékében. A rendőri státuszt minden esetben járőrként lehet megkezdni, mert csak több hónapot követően, pályázat elnyerése esetén lehet magasabb beosztásba kerülni.